

Bruxelles, 18. siječnja 2022.
(OR. en)

5446/22

COPEN 14
JAI 65
CRIMORG 8
CATS 1
ENFOPOL 21
ENV 49

NAPOMENA

Od:	Hrvatska delegacija
Za:	Delegacije
Predmet:	Osmi krug uzajamnih evaluacija – „Praktična provedba i djelovanje europskih politika za sprečavanje kaznenih djela protiv okoliša i borbu protiv njih” Daljnje postupanje na temelju Izvješća o Hrvatskoj

Svaka država članica u okviru daljnjeg postupanja nakon pojedinog kruga uzajamnih evaluacija treba obavijestiti Glavno tajništvo Vijeća o mjerama koje je poduzela u vezi s primljenim preporukama.

Izvješće o daljnjem postupanju potrebno je podnijeti u roku od 18 mjeseci od donošenja predmetnog izvješća.

Za delegacije se u Prilogu nalazi izvješće Hrvatske o daljnjem postupanju u vezi s preporukama iz izvješća ST 9178/1/19 REV1 za osmi krug uzajamnih evaluacija.

**OSMI KRUG UZAJAMNIH EVALUACIJA O PRAKTIČNOJ PROVEDBI I
DJELOVANJU EUROPSKIH POLITIKA ZA SPREČAVANJE KAZNENIH DJELA
PROTIV OKOLIŠA I BORBU PROTIV NJIH**

DALJNJE POSTUPANJE NA TEMELJU IZVJEŠĆA O HRVATSKOJ

U kontekstu osmog kruga uzajamnih evaluacija pod naslovom „Praktična provedba i djelovanje europskih politika za sprečavanje kaznenih djela protiv okoliša i borbu protiv njih” Radna skupina LEWP/COPEN donijela je 14. lipnja 2019. Izvješće o evaluaciji za Hrvatsku iz dokumenta ST 9178/1/19 REV 1.

Prema postupcima navedenim u dokumentu 15538/4/15 podnosimo naše izvješće o daljnjem postupanju na temelju preporuka danih Hrvatskoj u vezi s navedenim izvješćem o evaluaciji.

Preporuke Hrvatskoj:

1. Kaznena djela u vezi s otpadom trebala bi se jasno utvrditi kao nacionalni prioritet na političkoj razini te tako dovesti do uspostave nacionalne provedbene strategije u koju su uključena sva relevantna tijela.

Hrvatski je sabor 2017. donio dokument naslovljen „Strategija i akcijski plan zaštite prirode za razdoblje od 2017. do 2025. godine”. U tom dokumentu donesenom na temelju Zakona o održivom gospodarenju otpadom istaknuta je važnost nacionalnog Plana gospodarenja otpadom za razdoblje 2017. – 2022.

Iste je godine donesen „Strateški plan Ministarstva unutarnjih poslova te institucija u funkciji zaštite i spašavanja od 2018. do 2020. godine” kojim se utvrđuje područje djelovanja tih tijela i poslovi održavanja javnog reda i sigurnosti. Problemi javne sigurnosti jesu kažnjiva ponašanja (kaznena djela, prekršaji...), prirodne i tehničko-tehnološke nesreće i katastrofe (požari, prirodne nepogode, *zagađenja okoliša*, epidemije, terorizam, rat, itd.) koji ugrožavaju život, osobni integritet, imovinu, gospodarstvo te vrijednosti demokratskog društva sa štetnim, tragičnim ili katastrofalnim posljedicama.

Iako ne postoji zasebna strategija ili akcijski plan kojima bi se kaznena djela protiv okoliša izričito odredila kao nacionalni prioritet, opsežnom primjenom odredaba iz navedenih dokumenata obuhvaćena su kaznena djela protiv okoliša u cijelosti, uključujući kaznena djela u vezi s otpadom.

Važno je napomenuti da su na nacionalnoj razini predstavnici tadašnjeg Ministarstva zaštite okoliša i energetike, Ministarstva financija i Ministarstva unutarnjih poslova 2016. potpisali Sporazum o suradnji prilikom provođenja nadzora prekograničnog prometa pošiljki otpada. Cilj Sporazuma bio je ojačati suradnju među svim relevantnim tijelima u izvršavanju zakonodavstva koje se odnosi na nadzor prometa pošiljki otpada.

2. Trebalo bi se pozabaviti pitanjem posebnih financijskih sredstava i proračuna za borbu protiv kaznenih djela u vezi s otpadom, uključujući povećanje broja zaposlenika u ljudskim resursima i osposobljenih stručnih inspektora na terenu.

Tijela za izvršavanje zakonodavstva izravni su korisnici sredstava iz hrvatskog državnog proračuna. Zakonom o državnom proračunu predviđa se uravnotežen proračun, što znači da prihodi moraju biti razmjerni rashodima. Predstavničko tijelo, a to je Hrvatski sabor, donosi državni proračun na prijedlog ministra financija.

Financijska sredstva namijenjena suzbijanju kaznenih djela protiv okoliša pripadaju općoj kategoriji proračunskih sredstava namijenjenih aktivnostima koje provode tijela za izvršavanje zakonodavstva.

3. Formalnoj suradnji između ministarstava trebali bi se priključiti i dužnosnici iz Ministarstva pravosuđa, državni odvjetnici i suci jer dosada nitko od njih nije bio uključen.

Formalna suradnja s Ministarstvom pravosuđa nije urodila mogućim rješenjima koja bi uključivala suce. Važno je istaknuti neovisnost sudaca, koja je zajamčena Ustavom. Jednako su važne i formalne prepreke koje onemogućuju imenovanje sudaca specijaliziranih za predmete zaštite okoliša. One proizlaze iz sustava nasumične dodjele predmeta sucima. Na temelju Zakona o sudovima donesen je Pravilnik o radu u sustavu eSpis kojim se osigurava jedinstven informacijski sustav za vođenje pravosudnih predmeta i rad na njima. Sustav obuhvaća standardne aplikacije, računalnu i telekomunikacijsku opremu i infrastrukturu, sistemsku programsku opremu i alate, kao i sve podatke koji se unose, pohranjuju i prenose putem sustava iz svih vrsta upisnika općinskih, županijskih i trgovačkih sudova, Visokog trgovačkog suda i Vrhovnog suda Republike Hrvatske.

S druge strane, tijekom evaluacije uspostavljena je formalna suradnja s Državnim odvjetništvom Republike Hrvatske, čiji su predstavnici bili izravno uključeni u evaluaciju. Napominjemo da od poziva na podnošenje prijedloga za 2019. Državno odvjetništvo i Pravosudna akademija Hrvatske, između ostalih, sudjeluju kao partneri organizacije WWF Adria u projektu pod nazivom Uspješan progon kaznenih djela protiv divljih vrsta u Europi (SWiPE) u okviru programa LIFE za razdoblje 2014. – 2020. Projekt je odobrila Europska komisija, a početne projektne aktivnosti su u tijeku i traju do 2023. Cilj je Projekta jačati kapacitete u suzbijanju kaznenih djela protiv okoliša (nezakonita trgovina, sječa drva, lov i ribolov, trovanje i uništavanje staništa divljih životinja) te učinkovitije procesuiranje. Koordinator projekta je WWF Bugarska uz sudjelovanje desetak pridruženih korisnika iz 12 zemalja (BG, RO, HU, SK, UA, HR, BiH, RS, BE, PL, IT, ES). WWF Adria predstavlja hrvatske korisnike.

Iako se strogo ne odnose na specijaliziranu temu nezakonite trgovine otpadom i/ili nezakonite proizvodnje ili rukovanja opasnim otpadom, planiranim projektnim aktivnostima razmotrene su i te dvije teme.

Navedene planirane projektne aktivnosti odnose se, naime, na uspostavu vidljivih kontaktnih točaka između specijaliziranih državnih odvjetnika unutar postojeće državnoodvjetničke strukture i predstavnika jedinica svih tijela nadležnih za otkrivanje i suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša. Te kontaktne točke unutar postojeće strukture, odnosno specijalizirani centri, uspostavili bi se na području Republike Hrvatske, uzimajući u obzir raznolikost vrsta kaznenih djela protiv okoliša i s njima povezane specifičnosti, kako bi se ta kaznena djela uspješno otkrivala i procesuirala te se istodobno stjecala znanja o tome kako kazneno djelo razlikovati od pukih prekršaja, što bi rezultiralo većim brojem kaznenih prijava i riješenih predmeta.

Namjeravana uspostava vidljivih i specijaliziranih kontaktnih točaka u okviru Državnog odvjetništva za kaznena djela protiv okoliša, zajedno sa specijaliziranim timovima u okviru postojećih struktura tijela za otkrivanje tih kaznenih djela, preduvjet je za jačanje međuresorne suradnje u istraživanju i procesuiranju kaznenih djela protiv okoliša, za koju smatramo da će promicati razvoj najboljih praksi u području suzbijanja kaznenih djela protiv okoliša.

4. Statistički podaci trebali bi se poboljšati radom na centraliziranoj metodi za prikupljanje sustavnih, pouzdanih i ažuriranih statističkih podataka, iz kojih se vidi broj notifikacija, istraga, kaznenih progona i osuda.

Razlike u nadležnostima i dodjelama ovlaštenja za prikupljanje, procjenu, pohranu, obradu i korištenje podataka u okviru različitih tijela za izvršavanje zakonodavstva, kao i razlike u metodologijama obrade statističkih podataka i parametrima praćenja ne omogućuju centraliziranu metodu prikupljanja sustavnih, pouzdanih i ažuriranih statističkih podataka. Metodologije za prikaz statističkih podataka ovise o specifičnim potrebama svakog uključenog tijela za izvršavanje zakonodavstva, a usmjerene su na zadovoljavanje njihovih posebnih potreba i unapređenje njihove konkretne uspješnosti.

5. Trebalo bi bolje utvrditi razliku između kaznenih djela i prekršaja.

Smatramo da nije potrebno dodatno utvrditi razliku između kaznenog djela i prekršaja koja bi bila detaljnija od sljedećeg:

Glava XX. hrvatskog Kaznenog zakona naslovljena je „Kaznena djela protiv okoliša”. U članku 196. stavku 1. definira se kazneno djelo ugrožavanja okoliša otpadom i inkriminira se ponašanje onoga tko protivno propisima u jednoj ili više naizgled povezanih pošiljaka izvrši nedozvoljeni promet otpadom u količini koja je veća od neznatne. Ta je odredba donesena s ciljem prenošenja članka 3. točke (c) Direktive 2008/99/EZ. Nezakonita pošiljka jest pošiljka koja je u suprotnosti s Uredbom o kontroli prekograničnog prometa otpada i Uredbom (EZ) br. 1013/2006 i njezinim izmjenama. Količina otpada mora biti veća od neznatne i može se izvršiti u jednoj ili više naizgled povezanih pošiljaka. Pravilnikom o katalogu otpada, donesenim na temelju Zakona o održivom gospodarenju otpadom, utvrđeno je da količina određenog otpada koja se smatra neznatnom ovisi o svojstvu tvari sadržane u tom otpadu, a u svakom slučaju je manja od 1 000 kg opasnog otpada odnosno 10 000 kg neopasnog otpada.

Nadalje, u članku 196. stavku 2. hrvatskog Kaznenog zakona inkriminira se i postupanje onoga „tko protivno propisima odbacuje, odlaže, sakuplja, skladišti, obrađuje, uvozi, izvozi ili prevozi otpad ili posreduje u tome ili s njim uopće gospodari ili postupna na način koji može trajnije ili u znatnoj mjeri ugroziti kakvoću zraka, tla, podzemlja, vode ili mora, ili u znatnoj mjeri ili na širem području ugroziti životinje, bilje ili gljive, ili ugroziti život ili zdravlje ljudi”. Dakle, inkriminira se postupanje koje rezultira apstraktnim ugrožavanjem okoliša (tzv. „crime of aptitude“, tj. kazneno djelo na temelju sposobnosti). To je najviši stupanj zaštite u smislu zaštite okoliša (ekocentrični koncept). Dokazivanje određenog slučaja daleko je lakše jer je dovoljno dokazati mogućnost ugrožavanja okoliša, ljudi ili biološkog svijeta, pri čemu se ne mora dokazati da je došlo do izravnog ugrožavanja.

Na temelju doprinosa koji je tijekom evaluacije dala u pogledu tretiranja nezakonitih postupanja kao prekršaja Carinska uprava je 16. svibnja 2019. donijela obvezni nalog za poduzimanje mjera s naglaskom na obvezi podnošenja kaznene prijave na temelju opravdane sumnje da je počinjeno kazneno djelo, što je najniža razina sumnje.

6. U svakom slučaju, za sve otkrivene slučajeve neusklađenosti, bez obzira na to koliko ih ima, inspektori bi trebali stupiti u kontakt s Državnim odvjetništvom kako bi se razjasnilo treba li prema toj neusklađenosti postupati kao prema prekršaju ili kao prema kaznenom djelu.

S obzirom na prethodno podneseno izvješće (iz 5. preporuke), iako su zakonom jasno definirani slučajevi kaznenih djela i prekršaja, trenutna tendencija je podnošenje kaznenih prijava i obavješćivanje nadležnog prvostupanjskog državnog odvjetništva.

7. Hrvatska bi također trebala povećati sposobnost analiziranja i preglednog organiziranja trendova u podacima i statističkim podacima, kao i praćenja nezakonitog prometa otpada unutar i izvan države.

Ponukani zaključcima donesenim na operativnim sastancima tijela za izvršavanje zakonodavstva, u planu je izrada aplikacije za međusobnu razmjenu informacija o događajima, uključujući kaznena djela i prekršaje protiv okoliša, između svih tijela za izvršavanje zakonodavstva. Aplikacija bi po mogućnosti također trebala omogućiti povezivanje mapiranja podataka s upravljanjem prostornim podacima i pripadajuće značajke.

8. U okviru svih institucija trebalo bi općenito podići svijest o opasnostima i šteti koja se uzrokuje okolišu.

Podizanje svijesti o učincima, štetnosti i neposrednim prijetnjama koje proizlaze iz kaznenih djela protiv okoliša je dugotrajan proces. Svijest se nastoji podići kontinuiranom komunikacijom i operativnim sastancima među dionicima uključenima u suzbijanje kaznenih djela protiv okoliša, što bi dovelo do strogog poštovanja zakona i aktivnosti koje se provode samo u okviru ovlasti na temelju zakona ili mandata. U okviru operativne suradnje u suzbijanju kaznenih djela protiv okoliša namjeravaju se pokrenuti i javne kampanje čija će osnovna zadaća biti podizanje svijesti i među građanima.

9. Preporučuje se da svi relevantni akteri poduzmu proaktivniji pristup kako bi se povećao broj istraga i kaznenih progona i postigla veća stopa osuda.

Proaktivniji pristup čiji je cilj povećati broj istraga i kaznenih progona te poboljšati komunikaciju između tijela za izvršavanje zakonodavstva doista je rezultirao većim brojem podnesenih kaznenih prijava u 2020. U jedanaest mjeseci 2020. podneseno je ukupno 12 kaznenih prijava protiv počinitelja kaznenog djela „ugrožavanje okoliša otpadom”, dok su u 2018. zabilježene samo 3 takve prijave, što je značajno povećanje. Isto tako, napominjemo da je u tijeku nekoliko kriminalističkih istraga koje se zbog svoje složenosti vode više od godinu dana.

10. Hrvatska bi trebala unaprijediti stručno znanje svih relevantnih aktera (policije, carine, državnih odvjetništava i sudaca), među ostalim putem usredotočenih osposobljavanja i zajedničkih tečajeva.

Kontrolu prekograničnog prometa otpada u Republici Hrvatskoj provode inspektori zaštite okoliša Državnog inspektorata, ovlašteni službenici Carinske uprave Ministarstva financija i policijski službenici Ministarstva unutarnjih poslova. Inspektori zaštite okoliša te predstavnici carine i policije sudjelovali su u projektu „Jačanje kapaciteta za provedbu nadzora prekograničnog prometa otpadom“ u okviru instrumenta IPA 2009. Rezultati tog projekta korišteni su u provedbi nadzora te za izradu smjernica o aktivnostima inspektorâ zaštite okoliša u provedbi nadzora prekograničnog prometa otpada. Državni inspektorat taj je dokument donio 31. ožujka 2020. Smjernice su poslone svim inspektorima koji sudjeluju u nadzoru prekograničnog prometa otpada u Hrvatskoj, a sada služe kao alat za provedbu nadzora.

Policijska akademija planirala je u 2020. programe obrazovanja i osposobljavanja te tečajeve specijalizacije i stručnog usavršavanja. Među njima je specijalizirani tečaj „Kriminalističko istraživanje kaznenih djela protiv okoliša” koji se treba provoditi svake godine, a predavači i polaznici dolazili bi iz redova predstavnika inspekcije zaštite okoliša, inspekcije zaštite prirode, Carinske uprave i Državnog odvjetništva. U okviru znanstvenog istraživanja i stručne suradnje s domaćim i inozemnim institucijama i organizacijama, Centar za policijska istraživanja pri Visokoj policijskoj školi trebao je organizirati nekoliko okruglih stolova s ciljem unapređenja stručnosti svih relevantnih dionika. Nažalost, zbog bolesti uzrokovane virusom SARS-CoV-2 (COVID-19) i posljedica jakog potresa u Zagrebu, koji je u potpunosti devastirao zgradu Visoke policijske škole u kojoj su se trebali održavati tečajevi, nije bilo moguće održavanje specijaliziranih tečajeva ili okruglih stolova. Oni su zato odgođeni za 2021. godinu.

Za potrebe navedenog osposobljavanja i naknadne primjene u poslovnim procesima u 2020., Policijska uprava objavila je 1 000 džepnih priručnika pod nazivom „Nadzor prekograničnog prometa otpada“ koji su izvorno objavljeni za potrebe twinning projekta „Jačanje kapaciteta za provedbu nadzora prekograničnog prometa otpadom” u okviru instrumenta IPA 2009.

11. Preporučuje se osnivanje timova stručnjaka za kaznena djela u vezi s otpadom u odjelima svih relevantnih dionika.

Cijeneći preporuku za takve timove stručnjaka u odjelima svih relevantnih dionika, a svjesni problematike kaznenih djela protiv okoliša, za sljedeće razdoblje planirano je osnivanje timova kroz podspecijalizaciju stručnjaka, pri čemu bi kaznena djela protiv okoliša bila tek jedno od stručnih područja u sklopu aktivnosti i okvira kaznenih djela koja su povezana s okolišem.

Uz navedeno, daljnji aktivni pristup u području zaštite okoliša zahtijeva buduću reorganizaciju u području izvršavanje zakonodavstva, koja bi uključivala osnivanje specijaliziranih jedinica. Međutim, budući da takva sveobuhvatna i svrsishodna reorganizacija zahtijeva puno više vremena nego što je trenutačno raspoloživo, za sada nije moguće izravno ispuniti ovu preporuku.

12. Hrvatska bi trebala povećati suradnju među svim dionicima koji su odgovorni za prepoznavanje, otkrivanje, istragu, kazneni progon i izricanje osuda u vezi s kaznenim djelima protiv okoliša.

Kako bi se olakšala usklađenost s Uredbom (EZ) br. 1013/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o pošiljkama otpada (SL L 190/1, 12.7.2006.) koju treba provoditi Uredbom Komisije (EU) br. 255/2013 o izmjeni priloga I.C, VII. i VIII. Uredbi (EZ) br. 1013/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o pošiljkama otpada u svrhu prilagodbe znanstvenom i tehničkom napretku (SL L 79, 21.3.2013.) te kako bi se spriječile nezakonite pošiljke otpada potpisan je Sporazum o suradnji prilikom provođenja nadzora prekograničnog prometa pošiljki otpada.

Sporazumom je predviđeno da inspektori zaštite okoliša, u suradnji sa službenicima Carinske uprave pri Ministarstvu financija i Uprave granične policije Ministarstva unutarnjih poslova provode nadzor nad pošiljkama otpada u objektima za gospodarenje otpadom te u lukama, na željezničkim postajama, cestama te vanjskim i unutarnjim granicama.

Osnova za tu suradnju između navedenih inspektora i službenika uspostavljena je tijekom projekta IMPEL-TFS – Verifikacija 2 te twinning projekta „Jačanje kapaciteta za provedbu nadzora prekograničnog prometa otpadom“ u okviru instrumenta IPA 2009.

Suradnja i uključenost svih navedenih sudionika u 2020. dovele su do otkrivanja 97 nezakonitih pošiljki otpada pri pretrazi vozila i kontejnera na hrvatskim graničnim prijelazima. Svi relevantni dionici uključeni u kontrolu prekograničnog prometa pošiljki otpada u Hrvatskoj provode daljnje istrage i radnje prikupljanja dokaza u vezi s pošiljkama.

13. Preporučuje se da bi napore trebalo usmjeriti na prikupljanje podataka o kaznenim djelima protiv okoliša ili kaznenim djelima u vezi s otpadom.

Slijedom odgovora na prethodnu preporuku, napominjemo da je, uz međusobnu suradnju koja datira još od 2009., upravo kroz osmi krug uzajamnih evaluacija iskorištena praktična provedba europskih politika u sprečavanju i suzbijanju kaznenih djela protiv okoliša kako bi se neposredno poboljšala suradnja među svim dionicima. To je dovelo do povećanja otkrivenih nezakonitih pošiljki otpada u 2019. i 2020. Prikupljeni obavještajni podaci razmjenjuju se izravno elektroničkom poštom ili na redovitim operativnim sastancima koji se održavaju tjedno ili mjesečno.

14. Preporučuje se da se policija zakonom ovlasti za provođenje inspekcijskih nadzora pošiljaka otpada koje se prevoze cestom i vodnim putovima te postrojenja za gospodarenje otpadom, a da te inspekcijske nadzore ne trebaju obrazlagati posebnim razlozima na sumnju.

Zakonom o održivom gospodarenju otpadom utvrđuju se mjere za sprječavanje ili smanjenje štetnog djelovanja otpada na ljudsko zdravlje na način da se smanjuje količina otpada u nastanku i/ili proizvodnji. Tim zakonom uređuje se gospodarenje otpadom bez uporabe rizičnih postupaka po ljudsko zdravlje i okoliš, uz korištenje vrijednih svojstava otpada. Osim toga, Zakonom se utvrđuje sustav gospodarenja otpadom uključujući red prvenstva gospodarenja otpadom, načela, ciljeve i način gospodarenja otpadom, strateške i programske dokumente u gospodarenju otpadom, nadležnosti i obveze u gospodarenju otpadom, lokacije i objekti za gospodarenje otpadom, djelatnosti gospodarenja otpadom, prekogranični promet otpada, informacijski sustav gospodarenja otpadom te upravni i inspekcijski nadzor nad gospodarenjem otpadom.

Što se tiče inspekcijskog nadzora nad primjenom Zakona o održivom gospodarenju otpadom i s njim povezanih propisa, Zakonom se utvrđuje da inspekcijski nadzor provode inspektori zaštite okoliša. Uz inspektore zaštite okoliša, Zakonom o održivom gospodarenju otpadom također se uređuje da nadzor nad primjenom ovoga Zakona i s njim povezanih propisa u dijelu koji se odnosi na obveze proizvođača proizvoda, prekogranični promet otpada te postupak posredovanja i trgovanja otpadom svaki u okviru svojih nadležnosti provode ovlaštene službenici ministarstva nadležnog za carinsku upravu i ministarstva nadležnog za unutarnje poslove.

Naravno, ovisno o složenosti slučaja, posebice u pogledu prekograničnog prometa otpada, provode se koordinirani inspekcijski nadzori u skladu sa Sporazumom, u koje su uključeni inspektori zaštite okoliša i ovlaštene službenici ministarstva nadležnog za carinsku upravu i ministarstva nadležnog za unutarnje poslove, tj. policije.

15. Preporučuje se organiziranje redovitih informativnih kampanja za javnost, poboljšanje načina na koje javnost može poštovati pravila i povećanje broja prijava kaznenih djela protiv okoliša, od prijava malih do prijava velikih neusklađenosti.

Iako se prepoznaje velika važnost informativnih kampanja za javnost u postizanju zacrtanih ciljeva suzbijanja kaznenih djela protiv okoliša, proračunska ograničenja otežavaju organizaciju djelotvornih javnih kampanja, tim više zbog aktualne pandemije bolesti COVID-19. Nacionalni planovi za izvršavanje zakonodavstva uključuju prijave za financijska sredstva iz Fonda za unutarnju sigurnost – ISF POLICE, u kojem je jedna od predviđenih stavki organizacija informativnih kampanja za javnost.

16. Trebalo bi postojati više smjernica, a industrija bi trebala više sudjelovati kako bi se poboljšala usklađenost s propisima o okolišu. Vlasti bi trebale više surađivati s kontaktnim skupinama industrije radi rasprava o provedbi zakonodavstva u području zaštite okoliša. Pristup bi trebao biti proaktivan, a ne reaktivan.

Inspekcija zaštite okoliša provodi redovite godišnje nadzore nad pravnim i fizičkim osobama čije poslovanje uključuje gospodarenje otpadom u bilo kojem pogledu. Prema potrebi, u koordinirane inspeksijske nadzore uključeni su i carinski i policijski službenici. To se može smatrati proaktivnim pristupom jer je za inspeksijski nadzor predviđena izravna komunikacija s poslovnim subjektima. Inspekcije imaju i aspekt opće prevencije jer se poduzeća registrirana za djelatnosti gospodarenja otpadom odvrćaju od kaznenih djela povezanih s nezakonitim pošiljkama otpada.

17. Plan inspekcija trebao bi sadržavati više pojedinosti o strategiji za borbu protiv nezakonitih pošiljki otpada i trebalo bi utvrditi usklađene mjere.

U Republici Hrvatskoj izrađen je Plan nadzora pošiljaka otpada za razdoblje 2020. – 2023., donesen na temelju Sporazuma o suradnji prilikom provođenja nadzora prekograničnog prometa pošiljki otpada i dogovoren između Državnog inspektorata, Ministarstva financija i Ministarstva unutarnjih poslova. Jedan je od glavnih ciljeva Plana nadzor pošiljki otpada sa Zelenog popisa (posebice plastičnog otpada, otpadnih motornih vozila i njihovih dijelova, električnog i elektroničkog otpada, starog metala, drvnog otpada) koji su činili većinu nezakonitih pošiljki otkrivenih u 2019. U toj godini otkrivene su 332 nezakonite pošiljke tijekom inspeksijskih nadzora poduzeća za gospodarenje otpadom te 14 prilikom pretraga vozila na graničnim prijelazima.

Očekuje se da će se provedbom Sporazuma i Plana nadzora pošiljaka otpada za razdoblje 2020. – 2023., kao i zajedničkim inspeksijskim nadzorom te brzom i učinkovitim razmjenom informacija i iskustava u provedbi nadzora prekograničnog prometa pošiljki otpada, postići značajan napredak u suradnji državnih tijela uključenih u izvršavanje zakonodavstva u pogledu inspeksijskog nadzora pošiljki otpada u narednom razdoblju.

18. Proširenje inicijative odgovornosti proizvođača – na OEEO, otpadna vozila, baterije, plastiku u poljoprivredi –preporučuje se načelo „onečišćivač plaća”.

Zakonom o održivom gospodarenju otpadom propisuje se da proizvođač proizvoda od kojeg nastaje otpad, odnosno proizvođač otpada, snosi troškove gospodarenja takvim otpadom, uzimajući u obzir načela zaštite okoliša propisanih zakonom kojim se uređuje zaštita okoliša i pravnom stečevinom Europske unije, načela međunarodnog prava zaštite okoliša te znanstvene spoznaje, najbolje svjetske prakse i pravila struke, a osobito načelo „onečišćivač plaća”, prema kojem proizvođač otpada, prethodni posjednik otpada, odnosno posjednik otpada snosi troškove mjera gospodarenja otpadom, te je financijski odgovoran za provedbu sanacijskih mjera zbog štete koju je prouzročio ili bi je mogao prouzročiti otpad.

U Zakonu o održivom gospodarenju otpadom utvrđeno je 16 posebnih kategorija otpada koje su važne zbog moguće štete za okoliš i zdravlje ljudi, ili zbog opasne količine. Gospodarenje posebnim kategorijama otpada uređeno je posebnim pravilnicima.

Za šest posebnih kategorija otpada (ambalaža, gume, ulja, baterije i akumulatori, vozila, električna i elektronička oprema) uveden je program proširene odgovornosti proizvođača prema kojem se proizvođačima naplaćuje naknada za stavljanje proizvoda na tržište koji stvara posebnu kategoriju otpada. Uz navedeno, uspostavljen je odvojeni sustav prikupljanja i obrade.

19. Hrvatska bi trebala intenzivnije sudjelovati na međunarodnim i regionalnim forumima posvećenima suradnji u području kaznenih djela protiv okoliša, na primjer putem dosljednog angažmana s mrežom IMPEL i godišnjih razmjena, i preuzimanja obveze s ciljem osiguravanja dosljedne primjene izvršnih mjera u tom području.

Spremnost Ravnateljstva policije da se aktivno uključi u međunarodne platforme usmjerene na zajedničku suradnju u području sprečavanja i suzbijanja kaznenih djela protiv okoliša rezultirala je sudjelovanjem u prioritetima „kaznena djela protiv okoliša“ u sklopu projekta EMPACT u okviru ciklusa politika EU-a u razdoblju 2018. – 2021. Republika Hrvatska od 2019. aktivno sudjeluje u operacijama uključenim u godišnje operativne akcijske planove, jačajući tako suradnju s nekoliko zemalja.

Nadalje, prepoznajući važnost i problematiku nezakonite trgovine otpadom, posebice medicinskim otpadom, Ravnateljstvo policije s ostalim dionicima – inspekcijom zaštite okoliša i carinom, aktivno se uključilo u operaciju EUROPOL-a pod nazivom „Retrovirus”, s ciljem sprječavanja nezakonitog trgovanja medicinskim otpadom i ograničavanja širenja zaraza bolesti COVID-19.

Ujedno u 2020., Ravnateljstvo policije sudjelovalo je u operaciji INTERPOL-a pod nazivom „30 dana na moru“, čiji je cilj bio sprečavanje onečišćenja mora.

Što se tiče međunarodnih aspekata zaštite okoliša, Državni inspektorat djeluje kroz niz formalnih i neformalnih organizacija i mreža, s kojima blisko surađuju tijela EU-a u cilju borbe protiv kaznenih djela protiv okoliša na najučinkovitiji mogući način.

Inspekcija zaštite okoliša nastavila je u 2020. suradnju s EU-ovim i međunarodnim organizacijama i institucijama u skladu sa svojim planom rada, kroz aktivan rad i sudjelovanje u mrežama, organizacijama i radnim skupinama, prvenstveno kroz IMPEL (Mrežu Europske unije za provedbu i izvršenje prava u području okoliša), tehničku radnu skupinu za inspekcije u okviru Direktive Seveso (TWG2) i program uzajamnih zajedničkih posjeta.

U okviru IMPEL-a provodi se i projekt koji se odnosi na prekogranični promet pošiljki otpada, a cilj mu je jačanje i daljnji razvoj mreže tužitelja država članica EU-a nadležnih za procesuiranje kaznenih djela protiv okoliša s posebnim naglaskom na prekogranični prijevoz otpada u koje je uključena i inspekcija zaštite okoliša.

Inspekcija zaštite okoliša sudjeluje i u radu u sklopu projekta IMPEL LIFE SWEAP u okviru mjera izvršenja koje se odnose na promet otpada s ciljem poboljšanja nadzora prekogranične trgovine otpadom u Republici Hrvatskoj. EU utvrđuje pravila za gospodarenje otpadom i ciljeve za oporabu otpadnog materijala kako bi se smanjili rizici povezani s gospodarenjem otpadom. Uredbom (EZ) br. 1013/2006 o pošiljkama otpada predviđeno je nekoliko mjera za sprečavanje nezakonitih pošiljki otpada.

Nadalje, inspekcija zaštite okoliša sudjeluje u projektu mreže IMPEL pod nazivom „Kraj vijeka trajanja brodova”, primjenjujući Uredbu o recikliranju brodova i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1013/2006 i Direktive 2009/16/EZ (Uredba (EU) br. 1257/2013 od 20. studenoga 2013.).

Inspekcija zaštite okoliša sudjeluje i u Europskoj mreži tužitelja za okoliš (ENPE) kroz radionice radne skupine LIFE-ENPE za otpad i onečišćenje zraka, u okviru kojih se bavi kaznenim djelima protiv okoliša pomažući sudionicima na način da se omogući njihovo povezivanje u svrhu razmjene iskustava i informacija o kaznenim djelima protiv okoliša. Time se potiče učinkovitije procesuiranje kaznenih djela protiv okoliša, ali i razmjenu znanja i najboljih praksi u postupanju s takvim kaznenim djelima, stvarajući širu zajednicu stručnjaka u području kaznenih djela protiv okoliša u Europi.

20. Potrebno je uspostaviti poseban angažman sa susjednim zemljama s pomoću memorandumâ o razumijevanju kako bi se učinkovitije uhvatilo ukoštac s prekograničnim kaznenim djelima u vezi s otpadom, kao i razviti odnose s drugim zemljama odredišta ili podrijetla.

Inspekcija zaštite okoliša Državnog inspektorata organizirala je 6. veljače 2020. zajednički sastanak nadležnih tijela Republike Hrvatske i Republike Slovenije s ciljem unaprjeđenja kontrole prekograničnog prometa otpada uređenog Uredbom (EZ) br. 1013/2006 Europskog parlamenta i Vijeća o pošiljkama otpada.

Sve veći broj nezakonitih pošiljki otpada u prekograničnom trgovanju otpadom u Hrvatskoj, posebice u 2019., zahtijeva poboljšanje postojeće suradnje sa susjednim zemljama, posebice na operativnoj razini, kako bi se učinkovito zaustavili tokovi nezakonitog uvoza otpada u Hrvatsku. Inicijativu za takav sastanak prepoznali su hrvatski i slovenski nacionalni koordinatori u okviru mreže IMPEL, europske neprofitne organizacije osnovane radi povezivanja tijela državne uprave, posebice onih koja su povezana s inspekcijom zaštite okoliša, u državama članicama EU-a.

Sastanku su nazočili predstavnici nadležnih tijela Republike Hrvatske (inspektori zaštite okoliša Državnog inspektorata, Carinske uprave Ministarstva financija, Uprave kriminalističke policije i Uprave granične policije Ministarstva unutarnjih poslova) te predstavnici nadležnih tijela Republike Slovenije (Inspekcija za okoliš i prostorno planiranje Ravnateljstva policije, Carinska uprava i Inspektorat Financijske uprave).

Teme sastanka bile su najbolje prakse obiju zemalja koje se odnose na sprečavanje i procesuiranje nezakonitih pošiljki otpada te su pritom dogovoreni budući zajednički koraci u borbi protiv nezakonitih prekograničnih pošiljki otpada. Posebno je prepoznata potreba za intenzivnijom suradnjom slovenskih i hrvatskih nadležnih tijela u provedbi zajedničkog inspeksijskog nadzora prekograničnog prometa pošiljki otpada na državnim granicama, uključujući i najvažnije prometnice (rute pošiljki otpada). Nadalje, uložiti će se dodatni naponi za pravodobnu dnevnu razmjenu svih potrebnih informacija. Posebno je razmotrena i potreba za stjecanjem znanja svih sudionika uključenih u provedbu i kontrolu prekograničnog trgovanja otpadom.

Suradnja s nadležnim tijelima Slovenije uhodana je praksa u provedbi inspeksijskih nadzora.